

Міністерство освіти і науки України
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського

НАУКОВІ ЗАПИСКИ

**Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського**

Серія: Педагогіка і психологія

№ 55 • 2018 р.

Вінниця

Ministry of Education and Science of Ukraine
Vinnytsia State M.Kotsyubynskyi Pedagogical University

SCIENTIFIC ISSUES

OF

Vinnytsia state M.Kotsyubynskyi pedagogical university

Section: Pedagogics and Psychology

№ 55 • 2018

Vinnytsia

НАУКОВІ ЗАПИСКИ

Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія
№ 55 • 2018 р.

Рекомендовано до друку рішенням вченої ради
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського від 22 травня 2018 р. (протокол № 13)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Шахов В. І. – Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, професор кафедри психології і соціальної роботи; доктор педагогічних наук, професор (відповідальний редактор).

Акімова О. В. – Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, завідувач кафедри педагогіки і професійної освіти; доктор педагогічних наук, професор (заст. відповід. редактора).

Бондар В. І. – Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, директор Інституту педагогіки і психології; доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України.

Брилін Б. А. – Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, доктор педагогічних наук, професор кафедри ансамблевої гри та естрадного мистецтва.

Галузяк В. М. – Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, професор кафедри педагогіки і професійної освіти; кандидат психологічних наук, доцент (відповідальний секретар).

Гуревич Р. С. – Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, директор Навчально-наукового інституту педагогіки, психології і підготовки фахівців вищої кваліфікації; доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України.

Гусак П. М. – Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, завідувач кафедри соціальної педагогіки та педагогіки вищої школи; доктор педагогічних наук, професор.

Карпенко З. С. – Прикарпатський національний університет ім. Василя Стефаника, завідувач кафедри педагогічної та вікової психології; доктор психологічних наук, професор.

Коломієць А. М. – Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, проректор з наукової роботи; доктор педагогічних наук, професор.

Лазаренко Н. І. – Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, ректор; кандидат педагогічних наук, доцент.

Мазур Пьотр – Вища Державна Професійна Школа м. Хелм, завідувач кафедри педагогіки, доктор габілітований, професор (Польща).

Ничкало Н. Г. – доктор педагогічних наук, професор, академік-секретар відділення педагогіки і психології професійно-технічної освіти Національної академії педагогічних наук України.

Паламарчук О. М. – Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, завідувач кафедри психології і соціальної роботи; доктор психологічних наук, доцент.

Сова Йозеф – Старопольська школа вища в м. Кельце; доктор габілітований, професор (Польща).

Сухомлинська О. В. – доктор педагогічних наук, професор, академік-секретар відділення теорії та історії педагогіки Національної академії педагогічних наук України.

Тарасенко Г. С. – Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, професор кафедри дошкільної і початкової освіти; доктор педагогічних наук, професор.

Шандор Палфі – Дебреценський університет, Гойдубесерменське відділення, доктор педагогічних наук (Угорщина).

Шурек-Борута Аліна – Університет Шльонський у Катовіце, керівник закладу суспільної педагогіки та міжнародної освіти; доктор габілітований, професор (Польща).

Яворська-Вітковська Моніка – Куявсько-Поморська вища школа в Бидгощі, декан відділу наук суспільних і філологічних; доктор габілітований, професор (Польща).

Літературний редактор: В.В. Богатько

Комп'ютерна верстка: Н.Р. Опушко

Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія: 36. наук. праць. – Випуск 55 / Редкол.: В.І. Шахов (голова) та ін. – Вінниця: ТОВ «Нілан ЛТД», 2018. – 202 с.

У збірнику вміщені наукові статті з актуальних проблем сучасної педагогіки та психології, в яких розкриваються питання дидактики, теорії і методики виховання, професійної освіти, соціальної педагогіки, порівняльної педагогіки, історії педагогіки, педагогічної психології.

Свідомство про реєстрацію КВ № 8412 видане Міністерством юстиції України 06.02.2004 р.

Збірник є науковим фаховим виданням (затверджено наказом МОН України № 1222 від 07.10.2016 р.)

ББК 74. 00+88. 40+88. 840

Н 34

SCIENTIFIC ISSUES

of Vinnytsia State M.Kotsyubynskyi Pedagogical University

Section: Pedagogics and Psychology

№ 55 • 2018

Recommended for publication by the decision of the Academic Council of
Vinnytsia State M.Kotsyubynskyi Pedagogical University
22 may 2018 (proceedings № 13)

EDITORIAL BOARD

Editor-in-chief: Prof. Dr. Volodymyr I. Shakhov, Vinnytsia State M.Kotsyubynskyi Pedagogical University (Ukraine)

Prof. Dr. Olha V. Akimova, Vinnytsia State M.Kotsyubynskyi Pedagogical University (Ukraine)

Prof. Dr. Volodymyr I. Bondar, National Pedagogical Dragomanov University (Ukraine)

Prof. Dr. Boris A. Brylin, Vinnytsia State M.Kotsyubynskyi Pedagogical University (Ukraine)

Executive secretary: As. Prof. Dr. Vasyl M. Haluziak, Vinnytsia State M.Kotsyubynskyi Pedagogical University (Ukraine)

Prof. Dr. Roman S. Hurevytch, Vinnytsia State M.Kotsyubynskyi Pedagogical University (Ukraine)

Prof. Dr. Petro M. Husak, Lesya Ukrainka Eastern European National University (Ukraine)

Prof. Dr. Zinoviya S. Karpenko, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University (Ukraine)

Prof. Dr. Alla M. Kolomiets, Vinnytsia State M.Kotsyubynskyi Pedagogical University (Ukraine)

As. Prof. Dr. Nataliia I. Lazarenko, Vinnytsia State M.Kotsyubynskyi Pedagogical University (Ukraine)

Prof. Dr. Piotr Mazur, The State School of Higher Education in Chelm (Poland)

Prof. Dr. Nelya H. Nychkalo, National Academy of Educational Sciences of Ukraine

Prof. Dr. Olha M. Palamarchuk, Vinnytsia State M.Kotsyubynskyi Pedagogical University (Ukraine)

Prof. Dr. Józef Sowa – Old Polish University, Kielce (Poland)

Prof. Dr. Olha V. Sukhomlynska, National Academy of Educational Sciences of Ukraine

Prof. Dr. Halyna S. Tarasenko, Vinnytsia State M.Kotsyubynskyi Pedagogical University (Ukraine)

Prof. Dr. Sándor Pálfi, University of Debrecen (Hungary)

Prof. Dr. Alina Szczurek-Boruta, University of Silesia, (Poland)

Prof. Dr. Monika Jaworska-Witkowska, Kujawy and Pomorze University of Bydgoszcz (Poland)

Text editors: Valentyna V. Bohatko

Technical editor: Nadiya R. Opushko

The Scientific Issues of Vinnytsia State M. Kotsyubynskyi Pedagogical University. Section: Pedagogics and Psychology. – Issue 55 / Editorial board: Volodymyr I. Shakhov (editor-in-chief) and others. – Vinnytsia: LLC «Nilan Ltd», 2018. – 202 p.

The volume contains scientific articles on relevant issues of modern pedagogy and psychology, which reveal questions of didactics, theory and methodology of education, vocational training, social pedagogy, comparative pedagogy, history of education, educational psychology.

Certificate of registration KB № 8412 issued by the Ministry of Jurisdiction of Ukraine 06.02.2004.

Edition is included in the list of scientific professional publications of Ukraine by the Ministry of Education and Science of Ukraine # 1222 of 07.10.2016.

ББК 74.00+88.40+88.840

Н 34

ISSN 2415-7872

© Authors, 2018

ЗМІСТ

ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ

Гуревич Р. С., Козяр М. М., Опушко Н. Р. СВІТЛЕ КОМП'ЮТЕРНЕ МАЙБУТНЄ І ПРОБЛЕМИ ЗАЙНЯТОСТІ НАСЕЛЕННЯ.....	9
Галузяк В. М. ПЕДАГОГІЧНА ДІАГНОСТИКА ЯК СИСТЕМА.....	15
Прищак М. Д. ОСВІТА ХХІ СТОЛІТТЯ: ПОШУК ПАРАДИГМИ.....	20

ДИДАКТИКА

Западинська І. Г. СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ЗАГАЛЬНОДИДАКТИЧНІ ПІДХОДИ У ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ.....	27 27
---	-------

ТЕОРІЯ ВИХОВАННЯ

Давідчук А. О. ВИБІР У СТРУКТУРІ ГОТОВНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ ДО ЦІННІСНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ.....	31
Столяренко О. В., Столяренко О. В. ЦІНІСНЕ СТАВЛЕННЯ ДО ЛЮДИНИ В ТЕОРІЇ І ПРАКТИЦІ ВИХОВАННЯ.....	36
Московчук О. С. ЗБАГАЧЕННЯ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ ПРО СОЦІАЛЬНУ КОМПЕТЕНТНІСТЬ ШЛЯХОМ ВПРОВАДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОГО СПЕЦКУРСУ.....	40

ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА

Біліченко О. В. МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНОГО КОЛЕДЖУ.....	47
Василевська-Скупа Л. П. ДИДАКТИЧНІ ПРИНЦИПИ ХУДОЖНЬО-ПЕДАГОГІЧНОГО СПІЛКУВАННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА.....	52
Гончарук В. В. ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ.....	56
Волошина О. В., Славінська Г. В. ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА РОБОТА З ФОРМУВАННЯ ЕТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ КЕРІВНИКІВ ОСВІТНІХ ЗАКЛАДІВ.....	60
Герасимова І. Г., Зінько О. В. ГУМАНІТАРНІ ГРАНІ ГУМАНІЗАЦІЇ.....	65
Давидюк М. О., Коломієць А. С., Подуфалов А. І. ФАКТОРИ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ МОБІЛЬНОСТІ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ.....	70
Дембіцька С. В., Кобилянський О. В. СТРУКТУРА ПЕДАГОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ ФАХІВЦІВ МАШИНОБУДІВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ.....	75
Дудікова Л. В. МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ЕТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ У МЕДИЧНИХ УНІВЕРСИТЕТАХ.....	79
Дяченко Л. Б. ОРГАНІЗАЦІЯ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ РОБОТИ З ПЕРЕВІРКИ ЕФЕКТИВНОСТІ МОДЕЛІ ФОРМУВАННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ТЕХНІКІВ-ТЕХНОЛОГІВ ЛЕГКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ПРИРОДНИЧИХ ДИСЦИПЛІН У КОЛЕДЖІ.....	85
Іванчук А. В. СИСТЕМА НАВЧАЛЬНИХ ТЕХНІЧНИХ ЗАДАЧ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ТЕХНІЧНОГО МИСЛЕННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ.....	90
Кисіль Н. Р. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНОСТІ МАЙБУТНЬОГО УЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ У ЗВО.....	95
Корсун Ю. О. ХАРАКТЕРИСТИКА СФОРМОВАНOSTІ МОТИВАЦІЙНО-ЦІННІСНОГО КОМПОНЕНТУ ПРОФЕСІЙНОЇ САМОСВІДОМОСТІ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ.....	101

Назаренко М. П. НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ТА ПРАКТИЧНИЙ ДОСВІД ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ МУЗИКИ У ВІТЧИЗНЯНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ КІНЦЯ ХІХ – ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТОЛІТЬ.....	107
Пайкуш М. А. ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО МИСЛЕННЯ МАЙБУТНЬОГО ЛІКАРЯ У ПРОЦЕСІ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	111
Рогульська О. О. СТРУКТУРА ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ.....	116
Тимейчук А. М. ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАННЯ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ З ТУРИЗМОЗНАВСТВА ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	120
Фоменко Л. М. ПІЗНАВАЛЬНА АКТИВНІСТЬ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНФОРМАТИКИ: ДЕФІНІТИВНИЙ ТА СТРУКТУРНИЙ АНАЛІЗ.....	125
Фрицюк В. А. ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ДО ПРОФЕСІЙНОГО САМОРОЗВИТКУ.....	131
Холковська І. Л. ПАРТНЕРСТВО ЯК ІННОВАЦІЙНА ФОРМА ДІАЛОГІЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ВИКЛАДАЧА І СТУДЕНТІВ – МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ.....	135
Шахов В. І. РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ САМОСВІДОМОСТІ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ ЯК УМОВА ФОРМУВАННЯ ЇХ ГОТОВНОСТІ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	142
Яковишена Л. О. ФАХОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНІХ МОЛОДШИХ МЕДИЧНИХ СПЕЦІАЛІСТІВ ЯК ПСИХОЛОГО – ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА.....	148
СОЦІАЛЬНА ПЕДАГОГІКА	
Ратушняк Н. О. ВРАХУВАННЯ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИХ ЯКОСТЕЙ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ ПІД ЧАС ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ.....	155
ПОРІВНЯЛЬНА ПЕДАГОГІКА	
Ельбрехт О. М., Шевчук В. В. МОДЕРНІЗАЦІЯ ЗАКОНОДАВЧОЇ БАЗИ ШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ У США.....	161
Лисенко О. А. ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ ІРЛАНДІЇ.....	166
Самохвал О. О. СУЧАСНА СТРАТЕГІЯ ЗМІН І РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ АВСТРІЇ.....	170
Щерба Н. С. ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ СТАРШОКЛАСНИКІВ З ДЦП: ДОСВІД БЕЛЬГІЇ ТА ІТАЛІЇ.....	176
ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ	
Малежик Ю. М. АНАЛІЗ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ З ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА В ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ШКОЛАХ УКРАЇНИ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТОЛІТТЯ.....	183
ПСИХОЛОГІЯ	
Паламарчук О. М. РОЗВИТОК САНОГЕННОГО МИСЛЕННЯ У ПРОЦЕСІ ОСОБИСТІСНО-ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТНЬОГО ПСИХОЛОГА.....	188
Яценко Т. С., Галушко Л. Я., Степашко В. О. ДІАЛОГ ЯК НЕВІД’ЄМНА СКЛАДОВА ПСИХОАНАЛІЗУ З ВИКОРИСТАННЯМ РЕПРОДУКЦІЙ ХУДОЖНІХ ТВОРІВ.....	193
Наші автори	200

УДК 37.371.3: 34.733

МОДЕРНІЗАЦІЯ ЗАКОНОДАВЧОЇ БАЗИ ШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ У США

О. М. Ельбрехт, В. В. Шевчук

Для розвитку вітчизняної системи освіти істотне значення має вивчення досвіду розвинених країн щодо реформування законодавчої бази. Зважаючи на це, автор поставила за мету проаналізувати процеси модернізації освітнього законодавства, їх особливості у Сполучених Штатах Америки. Джерельну базу дослідження складають наукові праці вітчизняних і зарубіжних освітян, документи Департаменту освіти США, матеріали мережі Інтернет, в яких висвітлюються проблеми законодавчого регулювання управління шкільною освітою США, питання реалізації у практиці педагогічної діяльності основоположних принципів законодавчих документів. На основі вивчення науково-педагогічної літератури проаналізовано зміни у законодавчій базі шкільної освіти США. Охарактеризовано основні нормативно-законодавчі документи, серед яких Закон «Про початкову та середню освіту» (Elementary and Secondary Education Act (ESEA – 1965р.), Закон «Про рівні освітні можливості» (Equal Educational Opportunities Act (EEOA – 1974 р.), Закон «Жодна дитина не залишається поза увагою» (the No Child Left Behind Act (NCLB – 2002 р), Закон «Про успіх кожного студента» (The Every Student Succeeds Act (ESSA – 2015 р.). Базові положення законодавчих актів, прийняті протягом багатьох років, і численні недавні поправки спрямовані на усунення проблем освіти, підтримку освітніх реформ. Визначено тенденції в модернізації законодавчої бази, серед яких посилення позицій федерального законодавства, збалансування централізованих і децентралізованих механізмів управління освітою, посилення стандартизованих вимог до якості навчального процесу, оптимізація системи оцінювання діяльності навчальних закладів.

Ключові слова: закон, законодавча база, освітня політика, модернізація, тенденції.

MODERNIZATION OF THE LEGISLATIVE BASIS OF SCHOOL EDUCATION IN USA

O.M. Elbrecht, V.V. Shevchuk

For the development of the domestic education system, it is essential to study the experience of developed countries in reforming the legislative framework. In considering this, the author set out to analyze the processes of modernization of educational legislation, their features in the United States of America. The source of research consists of scientific works of domestic and foreign educators, documents of the Department of Education of the USA, materials of the Internet, which highlight the problems of legislative regulation of school education in the United States, the issue of implementation of the basic principles of legislative documents in the practice of pedagogical activity. Based on the study of scientific and pedagogical literature, changes in the legislative basis of US school education have been analyzed. The characteristic main normative legal documents, including the law on primary and secondary education (Elementary and Secondary Education Act (ESEA – 1965), Equal Educational Opportunities Act (EEOA – 1974), The law «No child is left unattended» (the No Child Left Behind Act (NCLB – 2002), The Every Student Succeeds Act (ESSA – 2015). The basic provisions of the legislative acts and numerous recent amendments are aimed at eliminating the most common problems of education and support for educational reforms. The tendencies in the modernization of the legislative system are determined. The main of them is strengthening of the positions of the federal legislation, aimed at balancing centralized and decentralized educational management mechanisms, direction of legislative acts to strengthening standardized requirements for the quality of the educational process; emphasis on optimization of the system of evaluation of the activity of educational institutions, its orientation to actual results.

Key words: law, legislative base, educational policy, modernization, tendencies.

Сучасний розвиток шкільної освіти характеризують перетворення, що відбуваються в умовах глобалізації. Масштабні зміни, здійснювані в межах програм реформування, торкаються переструктурування систем управління, модернізації змісту освіти, впровадження інноваційних освітніх технологій, механізмів фінансування і забезпечення шкіл засобами навчання, урізноманітнення форм міжнародної співпраці. Необхідною умовою будь-яких реформ є адекватне реформування законодавчої бази. Модернізація законодавства є важливим аспектом освітньої політики в багатьох країнах. Вивчення тенденцій, що спостерігаються у цьому процесі в зарубіжних країнах представляє інтерес для розвитку вітчизняної системи освіти. Зокрема, корисним убачається досвід США, де посилюється роль законодавчого регулювання управління шкільною освітою.

Мета статті: проаналізувати основні напрями модернізації законодавчої бази шкільної освіти у США для з'ясування можливостей використання досвіду цієї країни в процесах реформування вітчизняної системи загальної середньої освіти.

Для нашого дослідження плідними виявилися праці американських колег, зосереджені на практичній реалізації ідей гуманістичної освіти та її нормативній базі (Д. Баккер (D. Bakker та ін.); гуманізації американського суспільства засобами культури, освіти, законодавчої системи (Р. Ваггонер (R.L. Waggoner та ін.); аналізі змін, що відбувалися в освіті США в останні десятиріччя і перспективах подальшого розвитку освіти (Е. Харгрівз, Д. Шерлі (A. Hargreaves, D. Shirley) та ін.); тенденціях розвитку освіти, змінах у законодавстві в цій сфері у США (Г. Ткач, В. Филипов, В. Чистохвалов та ін.). Інтерес також представили документи Департаменту освіти США, в яких подається аналіз змін у законодавчій базі шкільної освіти США, обговорюються питання реалізації у практиці педагогічної діяльності основоположних принципів законодавчих документів. Проблема модернізації освітнього законодавства у США розглядається ученими в контексті реформування шкільної освіти США, змін у вимогах до організації навчального процесу, навчальних програм, засобів навчання, в т.ч. і підручника, розвитку інноваційних технологій навчання.

Проблеми освіти у США зазвичай регулюються не окремими законами, а Кодексом законодавчих актів. Для забезпечення здоров'я, добробуту і безпеки нації немає нічого важливіше, ніж освіта – так оцінюють роль освіти упорядники Кодексу. Вони відзначають, що американська система державного управління й досягнення національних цілей, рівень і спосіб життя, які задовольняють громадян країни, засновані на освіті, що пропонується кожній людині [4, с. V]. У той час як за законодавством США загальну відповідальність за освіту дітей несуть батьки, головна громадська відповідальність покладається на штати і місцеві органи влади, яким надаються відповідні повноваження [4, с. V].

В управлінні системою освіти знаходить прояв традиційна для США автономія штатів. Вчені відзначають: ствердження, що в США немає єдиної системи шкільної освіти, а існують самостійні системи загального навчання, має під собою конституційну основу. Це засвідчує Х поправка до Конституції США, в якій закріплено принцип остаточної компетенції штатів – «Повноваження, не надані цією Конституцією Федерації, і використання яких не заборонено окремими штатами, залишаються за штатами і населенням» [1, с. 127; 2, с. 42]. Штати володіють всією повнотою влади в сфері освіти. Кожен штат відповідно до своєї конституції зобов'язаний передбачити шкільну систему, в якій діти можуть отримати освіту. Штати несуть головну відповідальність за функціонування шкіл державної форми власності. Вони мають повноваження щодо регулювання діяльності приватних шкіл. Проте їх права дещо обмежені, оскільки більшість приватних шкіл є релігійними установами, державне фінансування яких обмежує Конституція США.

Важко повірити, але Америка не завжди була місцем, де всім гарантувалися рівні можливості для навчання. Значно змінив державну освіту на краще Закон «Про рівні освітні можливості» (Equal Educational Opportunities Act (EEOA – 1974 р.). Закон передбачає, що жоден штат не може відмовити особі у наданні їй рівних для всіх освітніх можливостей незалежно від раси, кольору шкіри, статі, національного походження [5]. Закон захищає від дискримінації, сегрегації, проблем з мовними бар'єрами, гарантує освіту, вільну від упередженості або нерівного ставлення в школах до персоналу й учнів, зокрема, за ознакою раси, національності, кольору, статі [6].

В останні роки у законодавстві США відбулися значні зміни, спрямовані на розв'язання загальнодержавних проблем освіти. Найбільш помітним свідченням цих змін можна вважати Закон «Про успіх кожного студента» (The Every Student Succeeds Act (ESSA), підписаний президентом Обамою 10 грудня 2015 року. Цей документ продовжує і поглиблює ідеї Закону про початкову та середню освіту (Elementary and Secondary Education Act (ESEA) 1965 року, який від самого початку був законом про громадянські права. Так ESEA проголосив створення освітніх можливостей для громадян країни найголовнішою національною метою. Закон запропонував нові гранти для округів, де навчаються учні з сімей з низьким рівнем доходу, федеральні гранти для підручників та бібліотечних книг, фінансування центрів спеціальної освіти та стипендії для студентів коледжів з низьким рівнем доходу. Крім того, закон передбачив федеральні гранти державним освітнім установам для підвищення якості початкової та середньої освіти.

Новий закон 2015 року ESSA спирається на досягнення у сфері освіти в останні роки, що забезпечує міцну основу для подальшої роботи щодо розширення можливостей освіти та покращення результатів навчання в рамках ESSA. Попередня редакція закону ESSA – закон «Жодна дитина не залишається поза увагою» (the No Child Left Behind Act (NCLB) – була прийнята у 2002 році. NCLB став законодавчою основою чергової шкільної реформи у США. Ідеї NCLB були значним кроком уперед, зосереджуючись на питаннях розвитку дітей, додаткової підтримки учнів у разі необхідного незалежно від раси, доходу, місця проживання, фізичного стану, рідної мови тощо. Відповідно до NCLB було запроваджено заходи, які викрили причини прогалин у досягненнях учнів і стимулювали важливий національний діалог щодо

вдосконалення освіти. Посилилась увага до відповідальності освітян всіх рівнів, що мало вирішальне значення для забезпечення якісної освіти для всіх дітей [7, с. 17].

Незважаючи на позитивний вплив закону NCLB на вдосконалення шкільної освіти, згодом було виявлено деякі недоліки і суперечності в його положеннях, зокрема пов'язані з системами загальнодержавного та окружного тестування, звуженням навчальних програм [3, с. 17].

Незадовго до виборів президента США 2008 року голова Комітету з питань освіти та праці США оголосив, що Закон NCLB став найбільш негативним брендом в Америці. За свідченням американських учених Е. Харгрівза і Д. Шерлі (А. Hargreaves, D. Shirley) 85% опитаних освітян зійшлися на тому, що NCLB не сприяє вдосконаленню діяльності школи, а високопрофесійна комісія у складі провідних фахівців, керівних працівників, колишніх секретарів освіти відзначила, що нав'язлива ідея щодо перевірючих та стандартизованих основ руйнує здатність американського суспільства бути економічно креативним та конкурентоспроможним [3, с. 1].

Батьки, педагоги і керівні особи в усій країні визнали, що потрібен оновлений закон, покликаний розширити освітні можливості учнів, посилити підтримку шкіл, учителів, керівників, зміцнити систему освіти, що позитивно вплине на економіку країни. Зважаючи на висловлені зауваження щодо ускладнень в реалізації положень закону, адміністрація Обама відреагувала створенням Закону про успіх кожного студента (ESSA), який зосереджувався на чіткій меті: гарантованої підготовки всіх учнів до успіху в коледжі та кар'єрі. Основні положення ESSA пронизані ідеями щодо:

- покращення справедливості, посилення заходів щодо підтримки школярів Америки, які знаходяться в невідповідному становищі і потребують додаткової уваги;
- навчання учнів відповідно до високих академічних стандартів, що має сприяти їхній підготовці до подальшого успіху в коледжі та кар'єрі;
- забезпечення важливої інформації педагогам, сім'ям, учням та громадам через надання щорічної оцінки результатів навчання на рівні штатів;
- підтримка й розвиток місцевих інновацій, розроблених місцевими лідерами й освітянами відповідно до планів інвестування в інновації та перспективи оточуючого середовища;
- забезпечення і розширення інвестицій у розвиток мережі високоякісних дошкільних установ, підтримка очікування щодо посилення відповідальності та діяльності, спрямованої на досягнення позитивних змін навіть в найменш ефективних школах, де не спостерігається прогрес у результатах навчання, а показники навчання є низькими протягом тривалого часу [7, с. 17].

Закон зміщує акцент з адміністративно-організаційних питань на проблеми високоякісного оцінювання результатів навчальних досягнень учнів, вимірювання їхнього прогресу, якості шкільної освіти, дослідницької діяльності.

План дій щодо тестування 2015 року акцентує на підвищенні якості тестів, забезпеченні справедливіших процедур оцінювання, широкому інформуванню учасників освітнього процесу і громадськості, розвитку інноваційних підходів. Положення розділу I ESSA гарантують повноваження штатів щодо здійснення якісного, щорічного оцінювання учнів, надання змістовних даних про їхні успіхи, також заохочують штати й округи до вдосконалення оцінювання завдяки розвитку і впровадженню інновацій [9].

Розділ I, частина А відкриває нові гнучкі можливості для штатів та округів щодо зменшення кількості випробувань; передбачає ефективний захист громадянських прав учнів, забезпечення чесності оцінок; максимізує позитивний вплив прозорості, послідовної інформації про успіхи і прогрес учнів. Розділ I, частина В окреслює можливості штатів щодо використання нової інноваційної організації оцінювання за положеннями ESSA, на основі якої семи штатам надано право переосмислити свої системи тестування та здійснити випробування нових підходів, тим самим зробити внесок у розвиток наступних поколінь державного оцінювання.

Висловлюючи своє ставлення до нового підходу в оцінюванні результатів навчання учнів, секретар освіти США Джон Б. Кінг молодший назвав високоякісне оцінювання важливим засобом стимулювання навчальних досягнень всіх школярів. Висвітлення прогалини у знаннях за результатами оцінювання допомагає педагогам, батькам та керівним органам сприяти вирівнюванню знань учнів. Разом з тим Джон Б. Кінг відзначив, що надмірне тестування не додає до підвищення якості освіти. Він звернув увагу на те, що новий закон пропонує штатам гнучкість у питаннях оцінювання, сприяє впровадженню інноваційних технологій, разом з тим спрямовує освітян на розкриття реального стану справ у школах і навчальних досягненнях учнів [8].

ESSA вимагає від штатів та округів забезпечити, щоб всі учні (включаючи дітей з особливими потребами, дітей з меншин, для яких англійська мова не є рідною) закінчували школу, підготовленими до вступу до коледжу або до ринку праці. Для досягнення цієї мети закон висуває вимогу щодо того, щоб штати провадили щорічне оцінювання учнів з читання / мови, математики у 3-8 класах, один раз – у старшій школі (high), один раз з науки у кожному класі та щорічне оцінювання знань англійської мови у

класах K-12. Закон містить важливі заходи забезпечення тестування учнів, відповідного оснащення приміщень, дотримання стандартів. ESSA надає нові гнучкі можливості штатам щодо розроблення інноваційних підходів до оцінювання та зменшення повторюваного, непотрібного тестування.

У березні – квітні 2016 року Департамент освіти США проводив нормотворчі сесії за матеріалами розділу I, частини А ESSA, на яких обговорювалися нормотворчі аспекти процедур оцінювання. Завдяки цьому команда переговорних осіб (викладачі, керівники шкіл, провідні фахівці, батьки, учні, державні і місцеві освітяни-лідери, лідери громадських організацій і бізнес спільнот дійшли консенсусу щодо розроблених і запропонованих правил.

Зваживши на висловлені в процесі обговорень зауваження, у частини А і В було внесено низку змін, в тому числі щодо:

- впорядкування критеріїв для встановлення граничного розміру відсотка дітей із значними когнітивними порушеннями, для яких передбачено альтернативне оцінювання відповідно до альтернативних стандартів навчальних досягнень;
- роз'яснення критеріїв оцінювання знань рідної мови у школах або програмах з навчанням на рідній для учнів мові.
- з'ясування критеріїв інноваційного оцінювання, які можуть включати елементи, що знаходяться вище або нижче рівня знань учня;
- надання додаткової інформації про забезпечення порівнянності результатів інноваційного й традиційного для штату оцінювання;
- роз'яснення заходів, які штати повинні вжити для створення можливостей округам і школам – учасникам експерименту для порівняння результатів з інноваційного оцінювання.

За оцінкою Департаменту освіти США, зазначені зміни сприяють розумінню положень нового закону, реалізації штатами й округами ідей високоякісного оцінювання. Загальні вимоги ESSA спрямовані на підтримку гнучкості у діяльності штатів і округів та заохочення учнів до досягнення високих результатів, зокрема:

- дозволяють штатам встановлювати стандарти освіти, дотримання яких забезпечує готовність випускників до навчання у коледжі або діяльності на ринку праці. Ці нормативні акти підтримують інновації та гнучкість при збереженні високої якості тестів, які використовують штати для оцінювання учнів відповідно до передбачуваних стандартами результатів навчання;
- зобов'язують штати оцінювати всі категорії учнів, зокрема тих, хто вивчає англійську мову (англійська мова не є рідною) та дітей з обмеженими можливостями, в тому числі шляхом надання відповідного оснащення, а також розроблення механізмів оцінювання з використанням принципів універсальної програми навчання, які передбачають гнучкіші способи подання інформації і демонстрації знань;
- вимагають спрямування тестів на вимірювання навичок мислення таких як міркування, аналіз, комплексне розв'язання проблем, критичне мислення, ефективне спілкування й розуміння складного змісту;
- розширюють можливості штатів щодо розробки нових проектів, які можуть включати серію багаторівневих проміжних оцінок упродовж навчального року, результатом яких є сумарна оцінка.
- ESSA розширює права штатів щодо проведення оцінювання у вищій школі (high school), зокрема:
- штати можуть дозволити округам використовувати загально визнане на федеральному рівні оцінювання замість встановленого штатом, проте округ повинен у цьому разі використовувати однакове оцінювання у всіх школах округу;
- з метою визнання на національному рівні експериментальне оцінювання повинне бути застосоване у кількох штатах, визнане установами вищої освіти як засіб вступу до вищих навчальних закладів або впроваджені в програми вищих навчальних закладів та бути доступними для всіх категорій учнів, включаючи учнів, які вивчають англійську мову (для кого вона не є рідною) та дітей з обмеженими можливостями;
- для забезпечення відповідності оцінювання за такою гнучкою системою потребам громади, округи повинні узгоджувати свої рішення з зацікавленими сторонами та своєчасно повідомляти батьків про свої плани;
- штати розглядають і оцінюють тести, які округи планують використовувати як загальноприйняте оцінювання, на предмет забезпечення високої технологічної якості процедур.

ESSA акцентує на усуненні надмірного оцінювання, зокрема встановлені з цією метою правила:

- дозволяють учням, які вивчають математику у восьмому класі за поглибленою програмою, проходити оцінювання, яке зазвичай проходять учні вищої школи (high school), якщо штат використовує тести за результатами вивчення предмета у вищій школі, а предмет, що вивчається у восьмому класі, узгоджується з оцінюваним у вищій школі;
- зобов'язують штати, котрі вирішили використати інноваційну систему оцінювання, описати очікувані результати навчання, відтак надати всім учням можливості підготуватися належним чином до оцінювання і вступити на поглиблений курс математики у середній школі (middle school).

ESSA приділяє увагу оцінюванню учнів зі значною когнітивною інвалідністю з використанням альтернативних оцінок на основі альтернативних стандартів навчальних досягнень, зокрема:

- з метою запобігання використання альтернативного оцінювання для оцінювання навчальних досягнень інших категорій учнів, які не мають значних когнітивних порушень, ESSA обмежує кількість учнів, які можуть брати участь в такому оцінюванні, до 1 відсотка від усіх випробуваних учнів з даної дисципліни;
- закон дозволяє штату відмовлятися від обмеження оцінюваних до 1 відсотку, надаючи критерії для обґрунтування правомірності внесення до списку оцінюваних додаткової кількості учнів;
- визнаючи, що штати повинні зробити все можливе для забезпечення оцінювання учнів за відповідними стандартами, закон зобов'язує штати проводити роботу у напрямку скорочення відсотка, передбачити для досягнення цієї мети план дій;
- відповідно до Закону про освіту осіб з обмеженими можливостями (Individuals with Disabilities Education Act (IDEA)), штати повинні встановити керівні принципи для груп учнів, які навчаються за індивідуальною програмою освіти (Individualized Education Program (IEP)), визначаючи у кожному конкретному випадку відповідність даних учня оцінюванню за альтернативною оцінкою;
- положення закону наголошують на ролі штатів у забезпеченні необхідної підготовки викладачів загальної та спеціальної освіти, вчителів англійської мови та інших педагогічних кадрів щодо адміністрування альтернативного оцінювання, використання відповідного оснащення для підтримки учнів з інвалідністю.

Здійснений аналіз законодавчої бази шкільної освіти у США дав змогу:

- охарактеризувати основні нормативно-законодавчі документи в галузі шкільної освіти США, серед яких Закон «Про початкову та середню освіту» (Elementary and Secondary Education Act (ESEA – 1965р.), Закон «Про рівні освітні можливості» (Equal Educational Opportunities Act (EEOA – 1974 р.), Закон «Жодна дитина не залишається поза увагою» (the No Child Left Behind Act (NCLB – 2002 р), Закон «Про успіх кожного студента» (The Every Student Succeeds Act (ESSA – 2015 р.). Базові положення зазначених законодавчих актів, прийняті протягом багатьох років, і численні недавні поправки спрямовані на усунення поширених проблем освіти;

- виокремити блоки питань, на яких зосереджуються законодавчі документи США в галузі освіти: 1) управління системою загальної середньої освіти (визначення мети, задач, повноважень органів влади на федеральному рівні, рівні штатів, округів, навчальних закладів; організація взаємодії суб'єктів освітнього процесу; формулювання вимог до відповідальності працівників освіти); 2) навчально-методичне забезпечення освітнього процесу (вимоги до навчальних планів, освітніх програм, підручників, навчального оснащення; механізми забезпечення шкіл необхідними засобами навчання); 3) забезпечення безпеки, правопорядку і дисципліни у навчальному закладі (визначення і дотримання тривалості занять, транспортування учнів до місця навчання і до дому, організація медичних пунктів); 4) правове забезпечення учасників освітнього процесу (рівних освітніх можливостей всім категоріям дітей: з обмеженими можливостями, з інвалідністю, з мовними бар'єрами, з сімей з низьким рівнем доходу, з меншин; заборона дискримінації персоналу й учнів за будь-якими ознаками); 5) оцінювання результатів освітньої діяльності (з'ясування навчальних досягнень учнів, інформування про результати оцінювальних процедур педагогічних колективів, учнів та їхніх батьків; гармонізація тестів і навчальних планів, стандартизація системи оцінок, упровадження інноваційних технологій оцінювання); 6) фінансове забезпечення системи освіти (визначення джерел фінансування, формування програм фінансової допомоги шкільним округам, встановлення податків на освіту, фінансова дисципліна);

- виявити тенденції, що складаються в процесі модернізації законодавчої бази шкільної освіти США, а саме: 1) посилення позицій федерального законодавства, спрямованого на збалансування централізованих і децентралізованих механізмів управління шкільною освітою; 2) спрямування положень законодавчих актів на посилення стандартизованих вимог до якості навчального процесу; 3) акцент на оптимізації системи оцінювання діяльності навчальних закладів, її зорієнтованість на фактичні результати, мірилом яких насамперед визначено навчальні досягнення учнів.

Здійснений аналіз законодавчої бази США у сфері шкільної освіти не вичерпує всіх аспектів досліджуваної проблеми. Наукові пошуки можуть пов'язуватися з подальшим дослідженням нормативно-правового забезпечення впровадження систем альтернативного оцінювання на рівні штатів і округів.

Література

1. Ткач Г.Ф. Тенденции развития и реформы образования в мире: Учеб. Пособие / Г.Ф. Ткач, В.М. Филиппов, В.Н. Чистохвалов. – М.: РУДН, 2008. – 303 с.
2. Соединенные Штаты Америки: Конституция и законодательство. Под ред. О.А.Жидкова. Перевод В.И. Лафитского. – М.: Прогресс, Универс, 1993. – С. 42.
3. Hargreaves Andy. The fourth way: The inspiring future for educational change / Andy Hargreaves, Dennis Shirley. – CORWIN, OPC. – 143 p.
4. United States Code Annotated. Title 20. Education. – Copyright 1990 by West Publishing Co. – 619 p.
5. Education law: An Overview. Режим доступу: [<https://www.google.com/search?q=cornell%20university%20law%20school>] від 30. 04. 2018 р.

6. Equal Educational Opportunities Act (1974): History & Impact Related Study Materials. Режим доступу: [https://study.com/academy/lesson/equal-educational-opportunities-act-1974-history-impact.html] від 01.05. 2018 р.
7. Every student succeeds act (ESSA). Режим доступу: [https://www2ed.gov/about/subjects/gen] від 18.03. 2018 р.
8. Every student succeeds act Assessments under Title I, Part A & Title I, Part B: Summary of Final Regulations. Режим доступу: [https://www2.ed.gov/policy/elsec/leg/essa/essaassessmentfactsheet1207.pdf] від 18.03.2018 р.

УДК 378.046.4

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ ІРЛАНДІЇ

О. А. Лисенко

orcid.org/0000-0003-2919-9343

У статті розглянуто участь ірландських науково-педагогічних працівників у заходах та програмах фахового розвитку. Виявлено, що нині в Ірландії змінюються вимоги щодо професійної підготовки науково-педагогічних працівників закладів освіти третього рівня. Відповідно до основних положень «Національної стратегії розвитку вищої освіти до 2030 р», ірландські ВНЗ вимагають від своїх науково-педагогічних працівників здобуття педагогічної кваліфікації. Забезпечуючи фаховий розвиток викладачів, переважна більшість ВНЗ Ірландії заснували центри академічної практики та розробили власні програми професійного вдосконалення. Встановлено, що в Республіці Ірландія фаховому зростанню професорсько-викладацького складу сприяють чисельні проекти національного масштабу (Національна академія з інтеграції наукових досліджень і професійного зростання науково-педагогічних кадрів, Національний форум професійного вдосконалення викладачів та ін.), дисциплінарні об'єднання науково-педагогічних працівників. Національний форум професійного вдосконалення викладачів розробив програму фахового розвитку науково-педагогічних працівників. Вона є путівником у їх професійному зростанні.

Ключові слова: науково-педагогічні працівники, професійний розвиток, програми фахового вдосконалення.

THE FEATURES OF PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF IRISH ACADEMIC STAFF

O. Lysenko

The participation of Irish academic staff in professional development programmes and events has been highlighted. It has been revealed, that nowadays the professional training requirements for academic staff of third level institutions are changing. Like in the most European states Irish institutions of higher education enjoy significant autonomy in providing continuing professional development for their academic staff. According to the main regulations of the National Strategy for Higher Education to 2030, Irish tertiary institutions set the requirement to their academics to obtain a pedagogical qualification. Providing professional development for lecturers, the vast majority of universities in Ireland established Centres of Teaching and Learning, Academic Practice and Learning Innovation and worked out their professional development programmes. It has been shown, that in the Republic of Ireland a number of nationwide projects (the National Academy for the Integration of Research, Teaching and Learning; the National Forum for the Enhancement of Teaching and Learning in Higher Education, etc.), disciplinary associations of academic staff contribute to their professional growth. The National Forum for the Enhancement of Teaching and Learning was established by the Higher Education Authority and the Department of Education and Skills in 2012. The Forum supports national teaching and learning networks, many of whom promote specific pedagogical approaches which can be implemented within a range of disciplines. The National Forum for the Enhancement of Teaching and Learning has worked out the Professional Development Framework for all staff, who teach in higher education. It is a guide to their professional growth. The mentioned programme defines the structural typology of activities, contributing to the professional development of academic staff. Such types include, first of all, accredited and non-accredited professional growth opportunities. Programmes of teacher education, which are always organised, structured and engaged in consciously, have clear learning objectives, judged and evaluated for recognised credits are considered to be accredited ones. They can be mastered at higher education institutions and lead to obtaining the corresponding diploma, certificate or scientific degree. Non-accredited types of professional development can be collaborative, structured and unstructured.

Keywords: academic staff, professional growth, programmes of professional development.

Запорукою успішності сучасного реформування системи вищої педагогічної освіти України є вивчення прогресивної світової практики. Передовий ірландський досвід у професійній підготовці науково-педагогічних кадрів може бути адаптований до українських реалій сьогодення в процесі реформування системи вітчизняної педагогічної освіти. Отже, актуальність теми дослідження зумовлена необхідністю пошуку шляхів удосконалення вітчизняної педагогічної освіти в умовах глобалізаційних та євроінтеграційних процесів.